

Vajda Gábor

A PÉCSI EMIGRÁCIÓ HATÁSA A JUGOSZLÁVIAI MAGYAR IRODALOMRA

Vidékünknek, az egykori Magyarország, a későbbi Osztrák—Magyar Monarchia legdélibb területének közismerten rossz sorsot szánt a történelem. Talán nem is az érvként leginkább felhozott gyakori háborúk miatt, hiszen Erdély legalább ennyire volt ütközési felülete Keletnek és Nyugatnak, mint inkább különleges életfeltételeket nyújtó domborzati és növényzeti sajátosságai következtében, melyek különösen a török hódoltság korában nem nyújthattak természeti védelmet sem a lakoságnak, sem pedig a középkortól főleg a reneszánsz idejében felhalmozódott, századunkban már csak nyomokban felbukkanó, csupán gondos és aprólékos kutatómunkával feltárható kultúrhatományoknak. Ezért az embereket létfenntartási ösztönük és tapasztalataik érthetően olyan tevékenységek felé irányította, melyek eredményét háború esetén nem fenyegette pusztulás; vagy ha igen, a munka rövid idő alatt mindent visszaállíthatott az eredeti formájába.

E mentalitás kialakulását a polgárosodás még inkább gyorsította. Elsősorban úgy, hogy rohamosan a gazdasági és művelődési élet gócián, Pesten kívüli vidékké szorította vissza a feudalizmus, a nemzeteket megelőző népek korában határ-létét az akkori szellem nemzetköziségével előnyére váltó, a délszlávok felé is nyitott önálló tájegységet. Miként Bori Imre fejtegeti *A jugoszláviai magyar irodalom történetében*¹, Pest és vidék kapcsolata mindinkább egyoldalúvá vált: az itteni tehetségek a központban fejlődhettek alkotóvá vagy értelmiséggé. Ekkor már a Huszita Biblia emléke vagy az egyházi épületek elfeledett romjai legfeljebb távoli múltat jelentettek, amin elrévedezhet az ember, anélkül, hogy a szellemi hagyomány erejét, jelenvalóságát érezné bennük. Mert a hagyomány nem a dolgokban, hanem az emberek szokásaiban, gondolkodásmódjában, ízlésében és magatartásában él. Erre gondolt a húszas években a későbbi szerepétől még idegenkedő Szenteleky Kornél, amikor néhány tömör sorában a vegetáló nem-lét azóta sűrűn megidézett szégyenteljes képét festette meg világunkról.² Vajmi keveset enyhíthetett volna ítéletén, vagy talán még szigorúbb lett volna — legalábbis az utóbbi néhány száz évvel szemben, ha nem kerülnek el figyelmét a középkori és a reneszánsz korabeli maradványok.

Az első világháború után, amikor már egy évszázada, hogy a magyar

kulturális köztudat szinte végérvényesen a vidék kifejezéssel s annak minden jelentésárnyalatával jellemezte tájunkat, a terméketlen, beszűkült anyagiassággal, a lapos, földszinti gondolkodással, a megválthatatlan műveletlenséggel egyenlítve ki azt, mely csak önmagában, ember-típusai révén nőhet mítosszá, de fejlődni, megváltozni nem tud — a váratlan határeltolódás először kényszerítette arra az ittrekedt írókat, hogy elgondolkodjanak létezésükről és hovatartozásukról. Így aztán a táj századokig tartó vidékké alakulásának folyamata egy évtized alatt megfordult: a vidék önmaga szükségleteire ismerve saját magában talál energiaforrásra és mértékre. Megvalósítói a középkorúak és a fiatalok lesznek, élükön Szentelekyvel, a vidék és a táj korábbi szigorú bírójával. A lelkükben még mindig Pesten élő legidősebbek, az egykori vidékiek a kérdések felvetéséig is alig jutottak el. A nehézkesen induló folyamatnak a történelem váratlan közrejátszása, a pécsi emigráció ad döntő lökést.

Majtényi Mihály *A magunk nyomában* című könyvében így ír a menekültekről: „Régi pesti szerkesztőségbeli embereket sodort erre a történelmi szél, a polgári lapokból meg a Népszavából, kezdő „Nyugat”-osokat, aztán ott voltak az aránylag kifejtett pécsi sajtó emberei . . . írók is, akik komoly könyvsikerekkel dicsekedhettek és akik a pécsi önállóság éve alatt, megduzzadt öntudattal, komolyabb irodalmi nevek lettek. Amit magukkal hoztak, kétségtelenül több volt — világnézetileg határozottan több — mint a vajdasági tehát vidéken élő írók átlagáé.”³

A legjava azoknak, akik 1921-ben a Pécs—Baranyai Szerb—Magyar Tanácsköztársaság bukása után a Vajdaságba jöttek, harcos, aktivista világnézettel és korszerű, az izmusokon, a Mán nevelkedett világirodalmi ízléssel érkeztek. A legtöbben újságíróként helyezkedtek el, de akadt közöttük tanár, ügyvéd és tisztviselő, sőt még munkás is. Sokan, névszerint Haraszi Sándor, Mikes Flóris, Tamás István, Farkas Frigyes, Pázmány Zoltán, László Ferenc, Vidor Imre, Flamm József és Diószeghy Tibor — a Bács megyei Naplóhoz szegődtek s kialakították az irodalmunk fejlődését vitákkal ösztönző szellemiségét. A legtehetségesebbek alig egy év múlva jelentős kezdeményezőkként hallattak magukról.

Első hetilapjukat, a becskerek-i Fáklyát Hesslein József, a magyar forradalmi vasútasmozgalom egyik vezére, és vajdasági születésű Somfai János, az Egri Vörös Újság volt szerkesztője indította 1922-ben. A Fáklya polgári humanista lap volt, mindössze kilenc számot élt meg. Az „általános emberi” hirdetésében kultúráirányító szerepet akart vállalni. Ennek ellenére néha enged eszmék iránti tartózkodásából, s még az Út előtt felmutatja a kassági embert: „. . . olyan vagyok, mint a Ma: a zűrzavar, a ziláltság . . . ő a ma művészete, mert nincs értelme, nincs törvénye a mai életnek. Mert a zűrzavar művészete lehet csak kifejezője ennek az erjedő és zavaros kornak . . .”⁴ Hozzájuk csatlakozik az emigráns Vollák Gyula is, akit Lőrinc Péter *Vándorlások* című önéletrajzi művében „szelíd szavú, halk, európai kultúrájú, idealista széplélek”-nek⁵ nevez.

Ugyanebben az évben, 1922 áprilisában Csuka Zoltán, aki mögött már pécsi szerkesztői gyakorlat és költői munkásság áll, megvalósítja,

ami majdnem azonos időben a kevésbé találékony Láng Árpádnak nem sikerült: a Ma törekvéséhez hasonló programú folyóiratot indít Újvidéken, Út címen. Programcikkük két, egymástól elválaszthatatlan fogalmat emel ki: az új életet és az új művészetet. Mindkettőt teremtőnek vallja a körülírható világnézetek — az ő szemükben: dogmák — ellenében. Azonosulni akarnak a tömeggel (Láng Árpád egész rendszert épít e pszichológiai probléma köré), benne szeretnének maradni; a politikában, Kassákéhoz hasonlóan, a tömegek fölé növés létráját látják. Ők hirdetik meg a jugoszláviai magyar irodalomban először a nemzetfölöttiséget is, melyet később íróink legjava, így váltva előnyére, sajátos többletre a felemás nemzetiségi helyzetet, magáévá fog tenni. „Nem magyar kultúrát akarunk, de kultúrát magyar nyelven!” — hirdetik.⁶ Ennek szellemében cselekednek, mikor kapcsolatba lépnek a modern szerb és horvát irodalommal, a *Putevi* és a *Zenit* munkatársaival. A délszláv avantgarde költeményeit nemcsak fordításban, hanem eredetiben is közlik. Azonban a korszerű világirodalomban is megtalálják az őket igazoló szerzőket: Ivan Gollt, Ernst Tollert, George Grosst és Makszim Gorkijt. Indulásuk után rövidesen Kassák Lajos erkölcsi támogatását is elnyerik. A mester köszöntőlevelét a második számuk hozza.

Az Út az avantgarde csehszlovákiai és magyarországi követőinek is helyet ad; főmunkatársai azonban emigránsok: Csuka Zoltán, Láng Árpád, Haraszi Sándor, Mikes Flóris, Tamás István és Arató Endre. Lőrinc Péter a *Vándorlásokban* úgy emlékszik, hogy „Az Út a Krleža—Cesarec-i *Plamenhez* állt legközelebb.” Megkülönböztetésül a világnézeti szempontot ajánlja, ezt látja ugyanis állandóbbnak a bizonytalanul hullámzó izmusokkal szemben. Szerinte az Utasok fő jellemvonása a polgári illetve a kommunista aktív pacifizmus. Az előbbieket élén Csuka Zoltán áll, az újvidéki Ember (azaz Holländer) Zoltánnal, a segédszerkesztővel és a bajai Krámer Arató Endrével. A marxista csoporthoz két helybeli proletár, Mester János (valójában Weis Alfréd) és Aranyműves János Lajos (a későbbi nevén Csuka János) valamint a már említett Haraszi Sándor és Mikes Flóris tartoztak.⁷ Láng ekkor a pártok fölötti aktivizmus dadaizmusban elbizonytalanodó híveként etikája alapján tekinthető kommunistának, noha már Pesten a Tanácsköztársaság idején is rokon-szenvezett a Párttal.

Az Út munkatársai úgy vélték, hogy a vajdasági gyökértelenség tudata a társadalom és a technika börtönéből szabadulni vágyó XX. századi ember életélményével összekapcsolva művészileg kamatoztatható. A valóságban az történt, hogy ellenállás hiányában éltető közegétől a „tradíció fuvarozása” elleni harc lehetőségétől, a vitázva fejlődéstől fosztatott meg. Hiába kísérletezett látványos matinékkal, többek között „il-latkoncert”-tel is, a közöny erősebb volt a visszhangnál, aminek következtében 1924-ben megszűnt. A harcos humanizmustól az én, a társadalom és a kozmosz expresszionista ember-egységén át a dadaista kétségbeesésig ívelő attitűdje, ha nem is teljesedett be, nem tűnt el nyomtalanul. Az izmusok között hidat verő aktivizmusuk (elsősorban a Csukáé és a Lángé) később életes megoldást kínált és adott is laposan értelme-

zett couleur locale és a fellengzős „általános emberi” között. Erre azonban csak az évtized végén került sor.

Az 1925 szeptemberében Belgrádból Szabadkára költöző *Szervezett Munkás* hetilap szerkesztőségében szintén az emigránsokat, a már ismert neveket találjuk: Haraszi Sándort, Mikes Flórist és Láng Árpádot. De újak is felbukkannak: Fekete Lajos és Somogyi Pál. Annak ellenére, hogy látszólag ismét az emigránsoké az irányító szerep, a *Szervezett Munkás* programja miként már a cím is sejteti, alapvetően különbözik az *Útétől*. Az aktivisták folyóiratuk bukásából levonták a tanulságot, hogy az adott körülmények között a végtelenbe és az elvont társadalom felé tárulkozó nagybetűs embernél, a harsány gesztusoknál hatékonyabb és időszzerűbb a reális társadalmi akció, az osztályharc napi taktikájába illeszkedő forradalmi agitáció. Ők mint szerkesztők természetesen csak a szövetségig mentek el, a személyes részvételt nem vállalták. Nem művelhették az „Új költészetet, amelyben — miként az egyik kritikában olvashatjuk —, nem a forma a fontos, hanem a mondanivaló...”⁸ Nem írhattak annak az axiómának a szellemében, mely szerint „a proletárművészet propagandaművészet”.⁹ Jelenlétük tartózkodásuk ellenére is hasznos volt, mert verseszményük fontos hatást gyakorolt a mindenféle esztétikát tudatosan elvető, proletkultos indulatú, messianisztikus hangvételű költői kísérletekre.

Szemléleti különbségüket az is kifejezi, hogy Csuka Zoltán *Kéve* című antológiájában nemcsak a vajdaságiakat, az „együgyű kispolgári irodalmat” utasítja el az ismeretlen cikkíró, hanem az emigránsokat is élesen bírálja. Haraszi Sándor, Fekete Lajos, Csuka Zoltán és Tamás István költészetében az osztálytudatot kéri számon, s az értelmiségi számitást, távolságtartást és középutasságot kifogásolja. Eszményi költője Mikes Flóris, de még inkább Somogyi Pál. Az utóbbi ugyanis „Szoros kapcsolatban a tömegekkel, megérezte, hogy a mozgalomnak elsősorban közérthető, harcos költészetre van szüksége, amely a szervezetlen, ájult tömegek felrázására alkalmas.”¹⁰ De talán még többet mond az a tény, hogy Somogyi *Átok-áldott tűz* című verskötetéről három, úgyszólván fenntartás nélkül elismerő kritika íródott — Haraszi Sándor, Fekete Lajos és egy ismeretlen tollából. Azonkívül a lap 1928-as karácsonyi melléklete nagy verscsokrot közöl tőle.

A leghosszabb utat közülük az egyik legbuzgóbb Kassák-tanítvány tette meg, aki a *Napok, a mi napjaink* című regényről ír bírálatot. Láng Árpád lapja és mozgalma szellemében árulásnak látja Kassák ember szemléletét, melybe a tömegen kívül az egyén „kis lelki nyomorúságai” is beletartoznak. Ezért a regény íróját a proletariátussal kacérkodó burzoának nevezi.¹¹ Láng az *Útban* közölt dadaista elmélkedéseiben hipnózis révén a tömeggel vágyott egyesülni; az azonosulás a *Szervezett Munkás*ban öltött először testet.¹² A szektásság jeleire mutat az is, hogy a lap a tüdőbetegségben elhunyt Mikes Flórist kizárólag a saját halottjának tekinti. „A mind határozottabbá váló irodalompolitika jele ez: — írja Bori Imre — a *Szervezett Munkás*ban a szocialista realizmus »vajdasági« változata készült, melynek egyes elemei a Híd »szociális irodalma« fogalmában is felfedezhetők lesznek.”¹³

A proletkultos programban feloldódni képtelen emigránsok a Csuka Zoltán által 1928-ban indított *Vajdasági Írásban*, részben alkalmazkodva a főszerkesztői posztra meghívott Szenteleky koncepciójához, ismét megjelenési lehetőséget kapnak. Haraszti Sándor, Tamás István, Fekete Lajos, László Ferenc és Vollák Gyula már az első számokban szerepel, jóllehet Szenteleky egyik levele arról tanúskodik, hogy óvakodott „Haraszti és Mikes szélsősége”-től.¹⁴ László Ferencről írást kér;¹⁵ nem így Farkas Frigyesről és Vidor Imrétől, kiknek őt gúnyoló írását „talajtalan, cionista ízű internacionalistá”¹⁶-nak bélyegzi.

Az alig egy évig megjelenő lap anyagi kényszerből történt, valamint a királyi diktatúra miatti megszűnése egyben a pécsi emigránsok vajdasági szereplésének végét is jelenti. Haraszti Sándor, Fekete Lajos és László Ferenc 1929-ben, Somogyi Pál és Tamás István pedig a 30-as évek elején kényszerül az ország elhagyására; az utóbbi kettő újabb — oroszországi illetve amerikai — emigrációra. Akik közülük itt maradnak, a 30-as években alig hallatnak magukról. A megszállás alatt meghurcoltatás vár rájuk, amit kevesen élnek túl. Ezek között Doktor Sándort, az áldozatoknál pedig Farkas Frigyeset és Hesslein Józsefet kell megemlítenünk. Az ittmaradottak közül csupán a vajdasági születésű Csuka Zoltán agilitását nem lohasztják az események. Mielőtt 1933-ban visszatért Magyarországra, röviddel a *Vajdasági Írás* megszűnése után, az újvidéki *Reggeli Újság* vasárnapi mellékletként megindítja *A Mi Irodalmunkat*, majd 1932-ben legfontosabb folyóiratunkat, a már mozgalommá szélesedő *Kalanyját*. Mindkettő szerkesztésére, jó érzékkel, Szenteleky Kornélt nyeri meg.

Az emigránsok közül csupán az itteni születésű Láng Árpád talált végleges otthonra a Vajdaságban, ahol már Pestről, a Mától fellelkesülten hazajövet, Pécsre indulása előtt felhívta magára a figyelmet, mint a legújabb költői irányzatok úttörője.¹⁷ Az ő útja a *Szervezett Munkástól* a *Híd*hoz, a beteljesedést ígérő végső állomáshoz vezetett. E folyóiratunk ugyanis az itt élő népek egymáshoz közeledésének hirdetésével a korábbi kísérletek szintézise próbált lenni. Gyakorlatában, fejlődő mozgalmi tudatosságában a nemzetiségi szociográfiai önismeret mindinkább a nemzetek feletti közösséget szolgálta, így adva történelmi tartalmat egyfelől Szenteleky taine-i metafizikájú milieu-elméletének, másfelől pedig talajt az *Út* éterikus humanizmusának — noha esztétikailag érdektelen eredménnyel. 1934-ben, az első számukban közölt programcikkük még aktivista kiáltványra emlékeztet, bár nincs benne költői szertelenség, és az aktivizmus rombolva építése helyett kizárólag a hiány mozzanatát, a „keserű ma és az ígéretes holnap közötti szakadék” áthidalását, tehát az építés szükségletét hangsúlyozza.¹⁸ Az emigránsok hatása, a magyar és a délszláv kultúrkapcsolatok víziószerű hangsúlyozásaként van jelen gondolkodásukban.

A pécsi emigráció azonban nemcsak az irodalmi életnek adott lendület által, a megjelenése után gyorsan szaporodó lapokban, irodalmi rovatokban indított vitákkal, és nem is csak a mozgalmak programnyilatkozatainak hagyta nyomát, — hanem az új jugoszláviai magyar irodalomnak a 20-as években kibontakozó egyéniségeire is. Elsősorban a Bács-

megyei Napló regény pályázatán feltűnt Markovics Mihály regényére, a *Mocsárra és Kokain* címen megjelentetett elbeszéléseire. Azután az *IKSZ* címen aktivista folyóiratot tervező Herceg János *Hösi halottak előre* című regénytörredékére; ezenkívül Laták István első két verses könyvére; részben pedig arra a szabadságra, mely a mindannyiuknál magányosabb és függetlenebb Szirmai Károly számára lehetővé tette, hogy saját belső törvényeik szerint alkossa meg vízióit.

De van-e a pécsi emigrációnak önálló hozadéka?

Kapott-e tőle a jugoszláviai magyar irodalom a termékenyítő impulzusokon kívül mást is? Először is két, már most is kiteljesült és az egyetemes magyar kultúrában is számottevő életművet, — a Csuka Zoltánét és a Láng Árpádét kell megemlítenünk, valamint néhány értékes, önmagában is jelentős kötetet: Fekete Lajos három verskötetét, Tamás István riportkönyvét és két regényét; Somogyi Pál *Atok-áldott tüzét*, ezenkívül Mikes Flóris és Haraszti Sándor még irodalmi rovatokban és antológiákban kallódó verseit.

Végezetül a legáltalánosabb kérdést kell feltennünk: milyen viszonyban van a pécsi emigráció a jugoszláviai magyar irodalom egészével? Egyszeri, történelmi véletlen volt-e csupán a beáramlása, vagy — kezdeti felemás sikere ellenére — tájunk is mutatott bizonyos fogékonyságot a befogadásra, s csak részben volt igaza a Pestre távozott Haraszti Sándornak, mikor 1930-ban közvetett önkritikát gyakorolva azt írta a Nyugatba, hogy „az élet és az irodalom sehol a világon nem szakad úgy el egymástól, mint a Vajdaságban.”¹⁹ Háború utáni irodalmunk képe az emigránsok kezdeti hitét igazolja. Az 1959-ben, nem sokkal a Magyar Tanszék megalakulása után, Sinkó Ervinnek, az avantgarde egykori követőjének hatása alatt induló symposion-mozgalom a pécsi emigráció után csaknem negyven évvel, a neoavantgarde egyik eredeti változatát képviselve, hasonló programra esküszik. Kompromisszum-ellenessége, egyéniség-kultusza, a legújabb világirodalmi formamegújításokat szervező kísérlete, a közösségi ember reformjának, önteremtésének hite, a vajdaságiasság megvetése — mindezt már az Út is vállalta, természetesen egészen más, lényegében ellentétes társadalmi és szellemi közegben.

J E G Y Z E T E K

¹ Bori Imre: Prolegomena. A jugoszláviai magyar irodalom története. Újvidék, 1968. 7—36. o.

² „Ez nem Hortobágy, itt soha sincsen délibáb, itt nem kószál az a sajátságos szilágysági, nyírségi vagy szegedi földszag, mely markánsná marja a nép arcát és lelkét. Itt még egy novellának sem lehet hátteret találni. És éppen ezért mindnyájunkban, akik itt irodalmat próbálunk csinálni, élénken lüktet és jajong valami örök nosztalgia, az elkívánczolás sóhaja és síráma. Aki a műzsákat szereti, az nem szeretheti ezt a józan, sivár, kicsinyes, disznóhizlalásos vidéket, ha százszor itt született, itt él, viszont nem is gyűlölheti annyira, hogy gyűlölete a szatíra, az irányregény vagy akár a pamflet alakjában öltözzön művészi formát. Unalmas, szenttelen szürkébe ágyazni mondanivalónkat csupán azért, hogy a „vajdasági” jelzőt kiérdemeljük — azt hiszem, ez senkinek sem lehet vágya.” Szenteleky Kornél: Levél D. J. barátomhoz a „vajdasági irodalom”-ról. Ugartörés. Újvidék, 1963. 53. o.

³ Majtényi Mihály: Különös vérátömlesztés. A magunk nyomában. Újvidék. 1961. 85. o.

⁴ Idézi: Lőrinc Péter: Vándorlások. Újvidék, 1965. 35. o.

⁵ Uo. 34. o.

⁶ Program. Út, 1922. I. 1. sz.

⁷ Vándorlások. 41. és 131—140. o.

- ⁸ Szociális irodalom. Szervezett Munkás, III. 52. sz.
⁹ Szavalkókórusok. Uo. V. 11. sz.
¹⁰ Kéve. Vajdasági költők antológiája. Uo. 27. sz.
¹¹ Uo. V. 28. sz.
¹² Vándorlások. 270—272. o.
¹³ Bori Imre: A Szervezett Munkás irodalompolitikája. Fejezetek irodalmunk természetrájából. Újvidék, 1973. 81—82. o.
¹⁴ Szenteleky Kornél irodalmi levelei, Zombor—Budapest, 1943. 74. o.
¹⁵ Levél Csuka Zoltánnak. Uo. 87. o.
¹⁶ Levél Kende Ferencnek. Uo. 361. o.
¹⁷ Juhász Ferenc a Renaissance-ban megjegyzés hozzáfűzésével közli Láng *Magamnézés* című, a Ma ihletésében írt versét. Ezzel kapcsolatban: Lőrinc Péter: Válságok és erjedések. 202. o.
¹⁸ Hídat verünk. Híd, 1934. 1. sz. 1. o.
¹⁹ Haraszti Sándor: A vajdasági magyar irodalom tíz éve. Nyugat, 1930. I. k. 207—208. o.

REZIME

UTICAJ EMIGRACIJE IZ PEČUJA NA JUGOSLOVENSKU MAĐARSKU KNJIŽEVNOST IZMEĐU DVA RATA

Referat počinja sa opštim opisom stanja jugoslovenske mađarske književnosti i kulture posle prvog svetskog rata kada je stvorena Jugoslavija. Emigracija iz Pečuja, koja se u većini sastojala od marksista i intelektualaca, je veoma pozitivno delovala u tada čestim diskusijama o autonomnosti i zavisnosti vojvodanske mađarske kulture. Njena pojava je ubrzala razvijanje nove književne svesti u novim životnim i državnim uslovima, mada se sama nikad nije mogla prilagoditi tuđem tlu. Nasuprot tome ona je imala zasluga i u neposrednom stvaranju. Pokrenula je avantgardistički časopis „Út” koji je negovao veze i sa beogradskom i sa zagrebačkom avangardom. Članovi emigracije su znatno uticali na prvu generaciju jugoslovenske mađarske književnosti. Početkom tridesetih godina, za vreme kraljevske diktature, većinom su primorani da napuste zemlju. Najtalentovaniji među njima, Zoltán Csuka i Árpád Láng, su ipak ostvarili značajno delo koje znatno obogaćuje književnu tradiciju Mađara u Jugoslaviji.

